

מהו/מהי מנהיג/ה? שאלות בעקבות קריאה בספר "צב צב" של ד"ר סוס

את המערך הבא כתבה שירן לוי, מורה ומחנכת בבית ספר "נווה חוף בראשון לציון, במסגרת עבודת הסיכום של כנס קדמה ה-6: "לשלב צדק חברתי בתכניות הלימוד שלנו". בהקדמה למערך הסבירה שירן את הרצון המרכזי שהנחה אותה בהכנת המערך והתאמתו לתלמידים/ות שלה.

" הייתי רוצה להצליח לפרק ולהגדיר מחדש את המושג "מנהיגות". לייצר שיח שמטרתו המרכזית היא ללמד שכל אחד וכל אחת יכול/ה להיות מנהיג/ה. הנהגה היא עניין של מעשים במציאות. הנהגה היא לא מעשה בומבסטי במציאות אלא להיפך, הנהגה היא תוצר של מעשים "קטנים" ויומיומיים- בחירה לשתף מישהו במקום להדיר אותו, בחירה לומר מילה טובה ולא לפגוע, בחירה לעמוד מול החברים והחברות שלנו כשאנחנו לא מסכימים/ות."

קהל יעד: כיתות יסודי ב' ו'

זמן השיעור: שעה וחצי

מטרות השיעור:

1. הילדים/ות יבחנו את המושג "מנהיגות" ויגדירו את המושג במשותף.
2. הילדים/ות יכירו את סיפורו של המלך צב צב כבסיס להנחלת מושג המנהיגות.
3. הילדים/ות יבקרו את מעשיהן של הדמויות הראשיות בסיפור לחיוב ולשלילה.

עזרים לשיעור:

- ✓ הספר: "המלך צב צב" של ד"ר סוס
- ✓ המושג "מנהיגות" מודפס או כתוב על בריסטול גדול שאפשר לתלות על הלוח
- ✓ דפים לכתיבת מכתבים עם שמות/תמונות הדמויות בראשם לכתיבת מכתבים
- ✓ קופסא

מהלך השיעור

א. משחק פתיחה: מלכת התנועות

נעמוד במעגל. בכל סבב קצר נזרוק כדור לעבר תלמיד/ה, או ניגע בראשו/ה של תלמיד/ה אחר/ת. התלמיד/ה שנבחר לסבב זה, הוא/היא מלכת התנועות וצריכה לבחור תנועה כלשהי עם צליל שכל

הכיתה מחקה אחריו/ה. נקיים 5-6 סבבים ונשב חזרה במקומות.

- נשאל את התלמידים/ות שהיו מלכ/ת התנועות: איך הרגשתם/ן כשכולם/ן חזרו אחר התנועות שלכם/ן?
- נשאל את התלמידים/ות האחרים: איך הרגשתם/ן כשהייתם/ן צריכים/ות לחקות את התנועות? האם יש מישהו/מישהי שלא רצה/רצתה לחקות את התנועות?
- אם אכן היה מישהו/מישהי שלא חיקה את התנועות אפשר לשאול גם אותו/ה: מדוע לא חיקית את התנועות של המלכ/ה?
- האם מלכ/ת התנועות היו מנהיגים/ות בזמן שהיו בתפקיד, או לא? נשאר את השאלה פתוחה באוויר.

ב. הגדרת המושג מנהיג/ה

נפתח ונשאל: מהו מנהיג? מהי מנהיגה? מה זה אומר להיות מנהיג/ה?
 נבקש מהתלמידים/ות לזרוק תשובות באופן חופשי ונכתוב חלק מהתשובות על הלוח.
 לבסוף נתלה על הלוח פלקט עם ההגדרה המדויקת מותאמת לגיל יסודי. (מצ"ב בנספח א' אפשרויות לבחירה). נשאל את התלמידים/ות אם הם/ן מסכימים/ות עם מה שכתוב.

ג. קריאת הספר: "המלך צב צב"

נקרא את הספר לתלמידים/ות בכיתה. (הטקסט המלא ללא האיורים קיים גם [בקישור זה](#))
 לאחר הקריאה נשאל:

- מיהו המנהיג בסיפור?
- האם מק הוא גם מנהיג או לא?
- מה ההבדל בין ההנהגה של המלך צב צב ובין ההנהגה של מק? מה התכונות שמאפיינות כל אחד מהם? אפשר לכתוב את התכונות שיעלו על הלוח.
- מי מהם דאג יותר לטובת הכלל?
- לו הייתם צבים/ות, מי הייתם/ם מעדיפות/ים שימלוך עליכן/ם?
- מה אתם/ן חושבים/ות הדעה הרווחת לגבי מנהיגות? האם מק הוא מנהיג נפוץ שאנחנו מכירות/ים גם בחיי היומיום שלנו? בביה"ס? איזה סוג מנהיגות אנחנו מעודדים/ות?
- האם מנהיגות קשורה תמיד בכוח או בסמכות? האם אני צריך/ה להיות בעל כוח או סמכות כדי להיות מנהיג/ה?

ד. כתיבת מכתבים לדמויות

נחלק לכל תלמיד/ה דף ועליו תמונה או שמה של אחת הדמויות: צב צב או מק. נבקש מתלמידות/ים לכתוב מכתב לאותה דמות ובה יביעו את דעתן/ם על הדמות ומעשיה. האם הן/ם מסכימות/ים איתה? האם הם היו פועלות/ים כמוה? איך המעשה של אותה דמות גרם להן/ם להרגיש?

ה. שיתוף במליאה

נבקש מהתלמידים/ות לקפל את המכתבים ולהניחם בקופסא. נערבב את המכתבים ונבקש מהם/ן לגשת שוב ולהגריל מכתב מתוך הקופסא שאינו המכתב שלהן/ם.
 כל תלמיד/ה יקרא/תקרא באופן אישי את המכתב שהגריל/ה. לאחר מכן נבקש ממי שירצה/תרצה לשתף במכתב שקרא/ה ולהביע את דעתו על מה שנכתב על הדמות. האם מסכימ/ה? האם חושב/ת אחרת?

ו. מחפשים/ות דוגמאות של מעשי מנהיגות ביומיום

נחלק את התלמידים/ות לקבוצות בנות 5-6 תלמידים/ות בקבוצה.
 בכל קבוצה יצטרכו התלמידים/ות לחשוב על שתי דוגמאות של מעשי מנהיגות בחיי היומיום שלנו: מעשה אחד שיהיה דומה יותר לאופן שבו פעם צב צב בסיפור ומעשה אחד שיהיה דומה יותר לאופן שבו פעל מק. הדוגמאות יכולות להיות מומצאות או מבוססות על מקרים אמיתיים שקרו להם/ן או לחברים/ות. לאחר מכן נשתף במליאה בדוגמאות שנכתבו.

נספח א' – דוגמאות להגדרות של מנהיגות

שורש המילה "מנהיג" הוא נ-ה-ג. ומשמעותו - להוביל. מנהיג הוא אדם העומד בראש קבוצת אנשים. מנהיגות היא הדרך שבה פועל המנהיג בקבוצה, שאותה הוא מוביל ומנחה, בעת שהוא מוליך את חבריה לקראת השגת מטרה משותפת או יעד כלשהו.

מתוך: מט"ח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

מנהיגות-הגדרה מילונית:

1. עמידה בראש ציבור גדול, ראשות של תנועה חברתית או מדינית
2. חבר אנשים העומדים בראש ציבור או מפלגה ומנהלים אותם
3. שליטה באנשים

(מתוך מילון אבן ספיר)

מנהיגות היא יכולתו של אדם או קבוצת אנשים להוביל אנשים אחרים אל עבר מטרה משותפת במינימום סמכות. פעולה מנהיגותית, מתקשרת בצורה ישירה להשפעה וליצירת שינוי ועל כן קשורה בטבורה ליכולת להשפיע על מוטיבציה של אנשים.

מתוך: ויקיפדיה